

ศีลในฐานะเป็นพื้นฐานของมนุษย์

A Sila As a Basic Precepts of Humanity

พวงเพชร กองหมื่นไวย*

บทคัดย่อ

ศีลในฐานะเป็นพื้นฐานของมนุษยธรรม เป็นข้อปฏิบัติในชีวิตประจำให้ถึงความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มสุราเมรัย ศีล เป็นที่ตั้งแห่งกุศลธรรมเป็นลักษณะ มีความปกติทางกายวาจาเป็นที่ตั้ง โดยมีองค์ประกอบของศีล ๕ แต่ละข้อ คือ เจตนา เป็นความไม่ก้าวล่วงทางกาย และวาจา ให้พ้นจากความชั่วทั้งปวง ย่อมมีความสงบสันติสุขในชีวิตปัจจุบัน และอนาคตเป็นอนานิสงส์ และในตรงกันข้าม โทษของการละเมิดศีล เป็นเหตุให้ประมาทเป็นบ่อเกิดแห่งภัยเวรโดยประการต่างๆ ย่อมประสบทุกข์ทั้งในปัจจุบัน และสัมปรายภพ บันทอนความก้าวหน้าความเจริญ และความสงบสันติสุขในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เป็นพื้นฐานให้เกิดคุณธรรมต่างๆ คือ ความมีเมตตา กรุณา มีหิริ โอตตปปะ ความซื่อสัตย์สุจริตให้ดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามแนวทางพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: ศีลพื้นฐานของมนุษย์

Abstract

As a basic precepts of humanity. A Regulation on the life of a human being is not a complete kill. Not to steal No sexual misconduct Not lying And do not drink alcohol, as the sacrament of charity fair manner. Normal speech is a physical location. The composition of each of the five precepts is not intended to infringe is verbally and physically from all evil. If there is peace, peace in today's life. And future benefits In contrast, The penalty for violating the canons As a result, a nucleus of negligence by the various divisions of the disaster. Inevitably suffer distress in the present and the afterlife

* นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

undermining progress and prosperity. Calm and peace in the lives of humans. Is fundamental to the integrity of the humaneness with modesty, honesty Oattappa to live according to the guidelines of Buddhism.

Keywords: As precepts of humanity

๑. บทนำ

ศีลเป็นคุณธรรมพื้นฐาน เป็นเครื่องช่วยควบคุมกายวาจาของมนุษย์ให้เรียบร้อย เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขพอสมควร หากมีผู้ใดทำผิดศีลข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อแล้ว ก็จะต้องแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำที่ผิดปกติของมนุษย์ออกมา ซึ่งจะก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายเกิดความเดือดร้อนทั้งต่อตนเองหมู่คณะและสังคมส่วนรวม ศีลเรียกว่า มนุษยธรรม ธรรมสำหรับมนุษย์ ธรรมทำให้คนเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ เป็นธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดมาเป็นมนุษย์ เพราะ ผู้ที่จะมาเกิดเป็นมนุษย์ได้นั้น ต้องเป็นผู้ที่สมบูรณ์ด้วยมนุษยธรรมนี้มาก่อน การเกิดมาเป็นมนุษย์เป็นเรื่องที่ยากแท้ ดังพระพุทธดำรัสว่า “กิญโณ มนุสสปฏิลาโภ การได้อัตภาพมาเป็นมนุษย์เป็นเรื่องยาก”^๑ เมื่อเราได้อัตภาพเกิดมาเป็นมนุษย์แล้วอย่างนี้ ไม่พยายามรักษาสภาพปกติไว้ ก็จะกลายเป็นผู้ทำลายปกติของตนเองผู้ที่ล่องละเมียดศีล จึงเชื่อว่าเป็นผู้ทำลายมนุษยธรรม เมื่อได้ทำการพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้ว ผู้เขียนจึงมีความมั่นใจต่อการมีศีลในฐานะเป็นพื้นฐานของมนุษย์ว่า

เป็นการรักษาศีลเพื่อเป็นมนุษย์ปกติเป็นพื้นฐานของมนุษยธรรม

ธรรมสำหรับมนุษย์ ธรรมที่ทำให้เป็นคนสมควรแก่การเคารพนับถือ ปกติมนุษย์เราจะต้องไม่ฆ่ากัน ไม่ทำร้ายร่างกายกันเพราะคนก็ดี สัตว์ก็ดีต่างก็รักชีวิตของตนด้วยกันทั้งสิ้น ไม่ประสงค์จะให้ใครมาฆ่า หรือมาทำร้ายร่างกายตน หรือทรมาณตนให้ได้รับความลำบากคนที่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตของคนอื่นสัตว์อื่นจึงเชื่อว่าผิดปกติของมนุษย์ปกติมนุษย์จะต้องไม่ขโมยทรัพย์สินสมบัติของกันและกันเพราะใครๆก็รักและหวงแหนในทรัพย์สินของตน ไม่ประสงค์จะให้ใครมาเบียดเบียนและล่วงเกินในทรัพย์สินของตน คนที่ขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นจึงเชื่อว่าทำผิดปกติของมนุษย์ปกติของมนุษย์จะต้องไม่ล่วงละเมิดประเวณีของกันและกัน เพราะลูกใครเมียใครสามีใคร ใครๆ เขาก็หวง ไม่ประสงค์จะให้ใครมารังแกข่มเหงน้ำใจ ลูกเมียสามีเปรียบเหมือนทรัพย์สินอันมีค่าของเขาปกติของคนเราจะต้องไม่โกหกหลอกลวงกัน เพราะทุกคนไม่พึงปรารถนาจะให้ใครมาโกหกหลอกลวงตน ไม่ปรารถนาจะให้ใครมาหักรานประโยชน์ของตน ปรารถนาแต่ความสัตย์

^๑ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๔๕.

ความจริงด้วยกันทั้งสิ้น ปกติมนุษย์ที่โกหกหลอกลวงผู้อื่นจึงชื่อว่าทำผิดปกติของมนุษย์ ปกติของมนุษย์คนเราจะต้องรักษากายวาจาให้เรียบร้อย บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ร่างกายของตน ไม่ปรารถนาจะให้ร่างกายได้รับความลำบากด้วยทุกขเวทนาต่างๆ ทั้งพยายามเสริมสร้างร่างกายให้เจริญด้วยกำลังและสมบูรณ์ด้วยสติปัญญา จึงต้องงดเว้นจากการทำร้ายร่างกายตนเอง ด้วยการไม่ทำตนให้ผิดปกติ รวมถึงการที่มนุษย์ดื่มสุรา เมรัย และเสพของมีนเมาต่างๆ เช่น ภัตตาคารและเฮโรอีน เป็นต้นจนกลายเป็นคนติดยาเสพติดให้โทษเป็นคนขาดสติสัมปชัญญะตกอยู่ในฐานะแห่งความเป็นผู้ประมาทหากสังคมมนุษย์ไม่มีศีลเป็นเครื่องคุ้มครองจิตใจแล้วมนุษย์ก็จะมีพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตไม่ต่างอะไรจากสัตว์ต่างๆ ไป หากชื่อว่าเป็นสัตว์ประเสริฐไม่ เพราะเมื่อไม่มีศีลแล้วมนุษย์ย่อมก่อความเดือดร้อนให้กันและกันเสมอหาความสงบในชีวิตได้ยาก การที่ได้เกิดเป็นมนุษย์นี้ในทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากต้อง

อาศัยบุญเก่า คือ บุญเพกตปุญญตา^๒ ช่วยอุปถัมภ์และชาติที่เกิดเป็นมนุษย์นี้ถือว่าเป็นชาติที่สำคัญ เพราะเป็นที่ตั้งแห่งการทำความดีทั้งหลายสามารถที่จะบำเพ็ญธรรมเพื่อให้ไปเกิดในภพภูมิที่ดีตั้งแต่เป็องต่ำไปจนถึงพระนิพพานได้^๓ ในวิสุทธิมรรค พระพุทธโฆสจารย์ได้กล่าวถึงศีลว่า ศีล คือความงามอันเป็นพื้นฐานเบื้องต้นแห่งคุณธรรม^๔ และศีลเป็นเบื้องต้นแห่งคำสอนของพระพุทธเจ้าเพราะศีลเป็นเบื้องต้นแห่งกุศลธรรมทั้งปวง ดังพุทธดำรัสในสังยุตตนิกายว่า ศีลที่หมดจรดดีแล้ว ชื่อว่าเป็นเบื้องต้นแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย^๕ และในโอวาทปาติโมกข์ข้อต้นที่ว่าการไม่ทำบาปทั้งปวง และที่ว่า ศีลชื่อว่างามนั้นก็เพราะเป็นเหตุนำมาซึ่งความไม่เดือดร้อนเป็นต้น^๖ พระพุทธองค์ทรงประกาศว่า ศีลเป็นความงามในเบื้องต้น สมานีเป็นความงามในท่ามกลางและปัญญาเป็นความงามในขั้นสุดท้าย ศีล ๕ นี้ เป็นศีลขั้นต้นที่ถือว่าเป็นพื้นฐานแห่งศีลทั้งปวง

^๒ ธนิต อโยโห้, **อานิสงส์ศีล ๕ บัญญัติสังคัม**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๑๗๐-๑๗๒.

^๓ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๓๖๕.

^๔ สมเด็จพระพุทธปาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ), **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒๖.

^๕ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **สังยุตตนิกาย**, (กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), เล่มที่ ๑๕-๑๙.

^๖ สมเด็จพระพุทธปาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ), **คัมภีร์วิสุทธิมรรค พระพุทธโฆสเถระ รจนา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธนาเพรส, ๒๕๕๑), หน้า ๑๘๓.

๒. ศิล ๕ และความหมายของศิลปะ

๑. ความหมายของ ศิล หมายถึง ผู้ที่เป็นคนปกติ เป็นมนุษย์ที่ปกติ ความปกตินี้เป็น พื้นฐานของความสงบเรียบร้อยของทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งสิ่งที่มีชีวิต และสิ่งไม่มีชีวิต แต่เมื่อใดเกิดความไม่ปกติ ขึ้น ความยุ่งยาก ความเดือดร้อนหรือเสียหาย ย่อมเกิดขึ้นตามมา เช่น ดวงอาทิตย์ปกติจะส่องสว่าง ในเวลากลางวันเป็นปกติ ถ้าตรารบใดที่พระอาทิตย์ยังส่องแสงเป็นปกติอยู่อย่างนี้ เราทั้งหลายก็ยังมีชีวิตที่สงบสุขอยู่ตรารบนั้น แต่หากวันใดพระอาทิตย์เกิดความผิดปกติขึ้นมา คือไม่ส่องแสง ในเวลากลางวันดังที่เคยเป็นมา การงานย่อมเสียหาย ความวุ่นวายก็จะเกิดขึ้น เพียงการเกิดสุริยุปราคา การงานก็เสียหายไม่น้อย หรือฤดูฝนปกติฝนจะต้องตก การทำเกษตรจึงสามารถทำไปได้อย่างเต็มที่ แต่หากปีใดที่ถึงฤดูฝน แล้วฝนกลับไม่ตก ปีนั้นก็กลายเป็นปีที่ผิดปกติไป และสิ่งที่เกิดขึ้นตามมาก็คือข้าวยากหมากแพง พืชผลทางการเกษตรก็เสียหายคนเราก็เช่นกัน ถ้ามีความเป็นปกติ การดำเนินชีวิตก็มีแต่ความสงบสุข สังคมก็อยู่อย่างปกติ เรียบร้อย แต่วันใดที่คนปกติกลายเป็นคนไม่ปกติไป เมื่อนั้นความทุกข์ ความเดือดร้อนย่อมเกิดขึ้น ทั้งต่อตนเองและบุคคลที่อยู่รอบข้างด้วย อะไรคือความเป็นปกติของมนุษย์ และอะไรคือความผิดปกติของมนุษย์ ศิล ๕ คือปกติของความเป็นมนุษย์ หรือมนุษยธรรม คือธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ ผู้ที่ผิดศิลปะก็ชื่อว่า เป็นคนที่ผิดปกติไป^๗

๒. ขอบเขตของศิลปะ ๕ เป็นคุณธรรมพื้นฐาน เป็นเครื่องช่วยควบคุมกายวาจาของมนุษย์ให้เรียบร้อย มีขอบเขตเป็นข้อๆ ดังนี้ ข้อที่ ๑ คือ ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ย่อมได้ชื่อว่า ให้ชีวิต ให้ความปลอดภัยแก่ชีวิต ของสรรพสัตว์ทั้งหลาย เป็นการให้สิ่งที่สูงค่ายิ่งกว่าทรัพย์ใดๆ ข้อที่ ๒ คือ ไม่ลักทรัพย์ ย่อมได้ชื่อว่า ให้ความปลอดภัยแก่ทรัพย์สินของผู้อื่น เป็นการให้ฐานะความเป็นอยู่อันมั่นคง ข้อที่ ๓ คือ ไม่ประพฤติผิดในกามย่อมได้ชื่อว่า ให้ความสุข ให้ความปลอดภัย แก่บุตร ธิดา ภรรยาสามีของผู้อื่น เป็นการให้ความคุ้มครองแก่สถาบันครอบครัวอย่างดีที่สุด ข้อที่ ๔ คือ ไม่กล่าวคำเท็จ ย่อมได้ชื่อว่า ให้ความจริงแก่ผู้อื่น ทำให้เกิดความสบายใจในการดำเนินชีวิต โดยไม่ต้องหวาดระแวงซึ่งกันและกัน เมื่อเรารักษาศิลปะข้อที่ ๒ ๓ ๕ คือ ไม่ดื่มสุราเมรัย ย่อมได้ชื่อว่า ให้ความปลอดภัยแก่ทุกสิ่ง เพราะคนที่ประมาทขาดสตินั้น สามารถทำความชั่วได้ทุกอย่าง จะฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ประพฤติผิดในกามหรือพูดเท็จก็ทำได้ทั้งสิ้น และข้อที่ ๕ คือ เว้นจากการดื่มเครื่องดองของเมาการเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ได้แก่การดื่มน้ำเมาคือ สุราและเมรัย ความมุ่งหมายในการบัญญัติสิกขาบทข้อนี้ คือเพื่อให้คนมีสติไม่ประมาท รักษาสติของตนไว้ไม่ให้เผลอเผลอพลาดพลั้งในการปฏิบัติงานประจำ เพื่อดำรงชีวิตโดยราบรื่น

๓. โทษของการละเมิดศิลปะ ๕ มีดังต่อไปนี้
โทษของการละเมิดศิลปะข้อที่ ๑ คือการ

^๗ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๗๖๙-๗๗๐.

ทำลายชีวิตนั้น (การทำลายชีวิต) ที่บุคคลทำงานค้น
ทำงานเคยตัวทำอยู่เรื่อยๆ ไปย่อมเป็นเหตุให้เกิดใน
นรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานในกำเนิดเปรตวิสัย
วิบากคือเศษกรรม (ผลกรรมที่เหลือ) ของการ
ทำลายชีวิตอย่างเบาที่สุด ย่อมชักให้ผู้ที่ทำซึ่งเป็น
มนุษย์ กลายเป็นคนอายุสั้น (ปล้นตาย)

โทษของการละเมิดศีลข้อที่ ๒ คือ
อทินนาทาน ได้แก่ลักทรัพย์ (การลักทรัพย์) ที่
บุคคลทำงานค้น ทำงานเคยตัวทำอยู่เรื่อยๆ ไป ย่อม
เป็นเหตุให้เกิดในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ใน
เปรตวิสัยวิบากหรือเศษกรรม เศษของโทษ ที่
ละเมิดศีลข้อ ๒ คือลักทรัพย์ (อทินนาทาน) อย่าง
เบาที่สุด ย่อมชักให้ผู้ที่ทำซึ่งเป็นมนุษย์กลายเป็นคน
มีทรัพย์วินาศย่อยยับ (เช่น ถูกไฟไหม้หรือโจร
ผู้ร้ายปล้น เป็นต้น)

โทษของการละเมิดศีลข้อที่ ๓ กาม
สุมิฉฉาจาร (การทำชู้) ที่บุคคลทำงานค้น ฯลฯ ย่อม
เป็นเหตุให้เกิดในนรก ฯลฯ วิบากของกาม
สุมิฉฉาจาร (การทำชู้) อย่างเบาที่สุด ย่อมชักให้
ผู้ทำ ซึ่งเป็นมนุษย์กลายเป็นคนถูกจองเวร

โทษของการละเมิดศีลข้อที่ ๔ มุสาวาท
(พูดปดหลอกลวง) ที่บุคคลทำงานค้น ฯลฯ ย่อมเป็น
เหตุให้เกิดในนรก ฯลฯ วิบากคือเศษกรรม ของการ
พูดปดหลอกลวง อย่างเบาที่สุด ย่อมชักให้ผู้ที่ทำ
ซึ่งเป็นมนุษย์กลายเป็นคนถูกกล่าวด้วยความเท็จ

โทษของการละเมิดศีลข้อที่ ๕ คือ สุราเมรัย
นั้นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย

การดื่มสุราเมรัย ที่บุคคลทำงานค้น ฯลฯ ย่อมเป็น
เหตุให้เกิดในนรก ฯลฯ วิบากของการดื่มสุราเมรัย
(เสพยาเสพติด) อย่างเบาที่สุด ย่อมชักให้ผู้ที่ทำ
ซึ่งเป็นมนุษย์ กลายเป็นคนบ้า

๓. แนวคิดมนุษยธรรม

มนุษยธรรม เป็นแนวคิดที่นายโคฟี อัน
นาน เลขาธิการสหประชาชาติเสนออย่างเป็นทางการ
ครั้งแรกต่อที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ
สมัยที่ ๕๔ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยมีมุ่งจะให้
สหประชาชาติสามารถเข้าไปแก้ไขปัญหาความ
เดือดร้อนของประชาชนภายในประเทศต่างๆ ได้
โดย คำนึงถึงประเด็นเรื่องมนุษยธรรมเป็นหลัก
ขณะนี้ แนวคิดนี้ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันและยังไม่
ยุติโดยบางประเทศเห็นว่าเป็นการดำเนินการที่ขัด
ต่อกฎบัตรสหประชาชาติและกฎหมายระหว่าง
ประเทศ เนื่องจากเป็นการละเมิดอธิปไตยของรัฐ
บางประเทศเห็นว่าเป็นมาตรการที่จำเป็นเพื่อแก้
ปัญหาของมนุษยชาติส่วนบางประเทศเห็นว่าการ
แทรกแซงดังกล่าวจะต้องอยู่ใต้กรอบหลักเกณฑ์
หรือกรอบกฎหมายบางประการ เช่น กฎบัตร
สหประชาชาติ^{๑๕}

ประเทศที่ยึดมั่นในหลักมนุษยธรรมจะ
เป็นประเทศที่มีลักษณะสำคัญอันเป็นบ่อเกิด
ทางการแก้กฏเกณฑ์การดำรงชีพ การประกอบ
สัมมาชีพทุกอย่างของประชาชน โดยสรุป ศิล ตาม
ความหมายของพระพุทธศาสนาแล้วจะทำให้

^{๑๕} ชาคริต ชุ่มวัฒนะ ณีรัฐฉวี สุทธิสงคราม และคณะ, สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป ฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๗), หน้า ๖๑.

ประเทศมีลักษณะที่สำคัญ คือ ทำให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูลแก่การปฏิบัติกิจต่างๆ เพื่อการเข้าถึงจุดหมายที่ตั้งงามโดยลำดับ จนถึงจุดหมายสูงสุดของชีวิต ทำให้สมาชิกของสังคมหรือสังคมนั้นอยู่ร่วมกันด้วยดี สังคมสงบเรียบร้อย สมาชิกต่างดำรงอยู่ด้วยดีและมุ่งหน้าปฏิบัติกิจของตน โดยสะดวกโอกาสสมบัติของประเทศนั้นมั่นคงและมั่นคง ประชาชนฝึกหัดขัดเกลาตนเอง ทำให้กิเลสเบาบางลง ด้วยการควบคุมยับยั้งสังวร ปรึภการแสดงออกทางกายวาจาให้เอื้อแก่สภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูลและการอยู่ร่วมกันด้วยดีนั้นอันเป็นขั้นต้นของการพัฒนาชีวิตของตนให้พร้อมที่จะเป็นที่ยอมรับของกุศลธรรมทั้งหลาย เฉพาะอย่างยิ่งคือเป็นพื้นฐานของสมาธิหรือการฝึกปรือคุณธรรมทางจิตใจที่สูงขึ้นไป

สาเหตุที่โลกมีปัญหาอยู่ในปัจจุบันนี้ ไม่ว่าจะปัญหาในระดับไหนก็ตาม ส่วนมากเกิดมาจากผู้นำขาดหลักมนุษยธรรม จึงมีการคดโกงเอารัดเอาเปรียบกันใช้อำนาจทำการประพฤติดิฉิน จึงทำให้สังคมเดือดร้อน ครอบครัวยุติการหย่าร้างเพราะสามีภรรยาไม่ประพฤติปฏิบัติอยู่ในหลักศีล ๕ แล้วยังทำให้เกิดปัญหาแก่บุตร ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาอีกมากมาย ปัญหาหลายอย่างที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้จะหมดไป หากผู้นำทั้งหลายในทุกระดับหันมาประพฤติตามหลักมนุษยธรรม เมื่อเป็นเช่นนี้ ความสงบ ความสันติ ความปลอดภัยความผาสุกก็จะกลับมาสู่สังคมตลอดไป^๔

คำว่า มนุษยธรรม หมายถึง ”ธรรมที่ทำให้คนเป็นมนุษย์สมบูรณ์” คือเป็นมนุษย์ทั้งร่างกายและจิตใจซึ่งได้แก่ศีล ๕ ศีลที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้สำหรับผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาที่เป็นคฤหัสถ์คือเบญจศีลหรือศีล ๕ คือ ๑) ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการฆ่าสัตว์ ๒) อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการลักทรัพย์ ๓) กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี เว้นจากการประพฤติล่วงในกามารมณ์ ๔) มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากการพูดเท็จ และ ๕) สุราเมรัยมัชชปาทัฏฐานา เวรมณี เว้นจากการดื่มเครื่องดองของเมาทุกชนิด

๔. ศีลในฐานะเป็นพื้นฐานของมนุษย์

ศีล (บาลี : สีล) คือข้อปฏิบัติตนขั้นพื้นฐานในทางพระพุทธศาสนา เพื่อควบคุมความประพฤติทางกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามมีความปกติสุข เพื่อให้เป็นกติกายกข้อห้ามที่ใช้แก้ปัญหาค้นพื้นฐาน ๕ ปัญหาหลัก ซึ่งทำให้เกิดความสงบสุขและไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกันในสังคม ศีลในขั้นพื้นฐานคือทำให้กาย วาจา ใจ สงบไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ทำให้สามารถที่จะทำจิตสงบได้ง่ายในการทำสมาธิ ในระดับของบรรพชิต ศีลจะมีจำนวนมาก เพื่อกำกับให้พระภิกษุสงฆ์สามเณรสามารถครองตนในสมณภาวะได้อย่างสมบูรณ์ และเอื้อต่อการประพฤติพรหมจรรย์ในขั้นสูงต่อไปได้ ศีล ๕ เป็นคุณธรรมพื้นฐาน เป็นเครื่องช่วยควบคุมกายวาจาของมนุษย์ให้เรียบร้อย

^๔ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, *เบญจศีลและเบญจธรรม*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๒๕.

เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขพอสมควรหากมีผู้ใดทำผิดศีลข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อแล้วก็จะแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำที่ผิดปกติของมนุษย์ออกมาซึ่งจะก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายเกิดความเดือดร้อนทั้งต่อตนเองหมู่คณะและสังคมส่วนรวม^{๑๐}

ข้อสังเกตศีลขั้นพื้นฐานที่สุดของมนุษย์ เช่น ศีล ๕ จะมีสาระที่มุ่งเพื่อการไม่เบียดเบียน ซึ่งเป็นขั้นต้นที่สุดของการสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เกื้อกูล ศีลต่อจากนั้นไป จะหันไปเน้นการสร้างสภาพเกื้อกูลทั้งของสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ส่วนตัว และการฝึกหัดขัดเกลาตนเองเพื่อจุดหมายที่จำเพาะมากยิ่งขึ้น ความสำนึกในการรักษาศีลเพื่อการฝึกหัดขัดเกลาตนเองการคำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่นหรือสังคมอันสงบ (ความดี) สังคมที่ยึดมั่นในหลักมนุษยธรรม สังคมนั้นก็จะเป็นสังคมที่มีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินเหมาะแก่การดำรงชีวิต ประกอบกิจการงาน และจะเป็นสังคมที่มีลักษณะดังนี้ คือเป็นสังคมที่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพราะมีสื่อหรือกลไกในการควบคุมระเบียบสังคมเป็นสังคมที่มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นสังคมที่มีความสงบสุขไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เป็นสังคมที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่เห็นแก่ตัว ประเทศที่ยึดมั่นใน

หลักมนุษยธรรม ประเทศที่ยึดมั่นในหลักมนุษยธรรมจะเป็นประเทศที่มีลักษณะสำคัญอันเป็นบ่อเกิดทางการเกื้อกูลแก่การดำรงชีพ การประกอบสัมมาชีพทุกอย่างของประชาชน

โดยสรุป ศีล ตามความหมายของพระพุทธศาสนาแล้วจะทำให้ประเทศมีลักษณะที่สำคัญคือ ทำให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูลแก่การปฏิบัติกิจต่างๆ เพื่อการเข้าถึงจุดหมายที่ตั้งใจโดยลำดับ จนถึงจุดหมายสูงสุดของชีวิต ทำให้สมาชิกของสังคมหรือสังคมนั้นอยู่ร่วมกันด้วยดี สังคมสงบเรียบร้อย สมาชิกต่างดำรงอยู่ด้วยดีและมุ่งหน้าปฏิบัติกิจของตนๆ โดยสะดวก โภคสมบัติของประเทศนั้นมั่งคั่งและมั่นคง ประชาชนฝึกหัดขัดเกลาตนเอง ทำให้กิเลสเบาบางลง ด้วยการควบคุมยับยั้งสังวร ปรึภการแสดงออกทางกายวาจาให้เอื้อแก่สภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูลและการอยู่ร่วมกันด้วยดีนั้น อันเป็นขั้นต้นของการพัฒนาชีวิตของตนให้พร้อมที่จะเป็นที่รองรับของกุศลธรรมทั้งหลาย เฉพาะอย่างยิ่งคือเป็นพื้นฐานของสมาธิหรือการฝึกปรือคุณธรรมทางจิตใจที่สูงขึ้นไป^{๑๑}

ประเด็นของศีลในฐานะเป็นพื้นฐานของมนุษยธรรม

ข้อที่ ๑ ไม่ละเมิดสิทธิทางร่างกายไม่ละเมิดสิทธิทางร่างกายลักษณะ พื้นฐานของการละเมิดทางร่างกายคือการใช้ความรุนแรงเด็ดเดี่ยว

^{๑๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๒๔๕.

^{๑๑} คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **มนุษย์กับสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๖๖.

ข้าซ้อ้นและมีวัตถุประสงค์ที่ทำให้เกิดอาการปวดที่ผลติ้มักจะเป็นผลมาจากพฤติกรรมกรลบจริง หรือจินตนาการที่เด็กมีความมุ่งมั่นและมีจุดมุ่งหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลง เสรีจสมบุรณ์ พฤติกรรมที่ผู้ใหญ่ถือว่าเป็นอันตรายและสร้างความเสียหายทั้งต่อเด็กผู้ใหญ่หรือสังคม

ข้อที่ ๒ ไม่ละเมิดทรัพย์สิน ข้อโกง ธรรมชาติของมนุษย์จะไม่ลักขโมยทรัพย์สินของใครเพราะมนุษย์มีความรู้เรื่อง กรรมสิทธิ์ ว่านี่ของเขา นี่ของเรา แต่สัตว์ไม่รู้ ถ้าใครลักขโมย จี้ปล้นทรัพย์สินของคนอื่น ก็แสดงว่าขณะนั้นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเขาสูญหายไป

ข้อที่ ๓ ไม่ละเมิดทางเพศ ไม่ดูถูกเพศ ปกติมนุษย์รู้จักควบคุมความต้องการของตัวเอง รู้ว่าอะไรควรไม่ควร ต่างจากสัตว์

ข้อที่ ๔ ไม่ใส่ร้าย ให้ข้อมูลเท็จปกติมนุษย์จะไม่หลอกลวงกันและไม่เบียดเบียนคนอื่น ด้วยคำพูด ต่างจากสัตว์ เช่น สุนัขที่อยู่ในบ้าน พอมีสุนัขตัวอื่นหรือมีคนเดินผ่านมานั้นจะเห่าทันทีเลย แต่มนุษย์เราไม่เป็นเช่นนั้น อยู่ดีๆ เราจะไม่ว่าร้ายว่าใคร

ข้อที่ ๕ ไม่ทำลายสุขภาพของตนเอง ปกติสัตว์ใหญ่มีกำลังมากกว่ามนุษย์ แต่บังคับทิศทางไม่ค่อยได้ เพราะไม่มีสติควบคุม แต่เมื่อใดที่มนุษย์ดื่มสุรา ของมีเมา หรือยาเสพติดเข้าไป ก็จะขาดสติขาดความยับยั้งชั่งใจทำให้สามารถทำอะไรเลวร้ายได้

ดังนั้น ศิลเป็นพื้นฐานของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นผู้รู้จักใช้เหตุผลรู้จักยับยั้งชั่งใจ และสิ่งนี้เองคือศักดิ์ศรีที่แท้จริงแห่งความเป็นมนุษย์ ศิลเป็นมหาทาน การรักษาศิล ไม่เพียงเป็นการรักษาความเป็นปกติของความเป็นมนุษย์ หรือเพื่อรักษา

กฎเกณฑ์ ในการอยู่ร่วมกันในสังคมเอาไว้เท่านั้น แต่ยังเป็นการให้ทานที่มีคุณค่ายิ่งกว่าการให้วัตถุใดๆ ทั้งสิ้น เพราะในขณะที่ใครคนหนึ่งรักษาศิลทุกชีวิตจะได้รับประโยชน์อันมหาศาลนั้นคือได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทันที

๕. ประโยชน์ของมนุษยธรรม

เมื่อสังคมประพฤติตามหลักมนุษยธรรม ปัญหาต่าง ๆ ก็จะไม่เกิดขึ้นเพราะสังคมมีความเมตตาเห็นอกเห็นใจ เห็นประโยชน์หรือสุขทุกข์ของคนอื่นเป็นเสมือนหนึ่งว่าของตนเองส่งผลให้ด้านครอบครัวเมื่อครอบครัวมีศีลเป็นพื้นฐานก็ทำให้อยู่เย็นเป็นสุขส่งผลถึงระดับประเทศถ้ามนุษย์หรือบุคคลในประเทศมีศีลเป็นพื้นฐานในการใช้ชีวิตก็ส่งผลให้ประเทศชาติมีความสงบสุขมีแต่ความรักความสามัคคีไม่มีการแตกแยกเมื่อมนุษย์มีศีลเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตในแต่ละวันทำให้มนุษย์โลกมีแต่ความสุขกายสุขใจ

จากเนื้อหาที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นสามารถประมวลได้ว่า การที่มนุษย์เรามีศีล ๕ เป็นพื้นฐานของมนุษยธรรมถ้ามนุษย์เรามีความเป็นปกติการดำเนินชีวิตก็มีแต่ความสงบสุขสังคมก็อยู่อย่างปกติเรียบร้อยแต่วันใดที่คนปกติกลายเป็นคนไม่ปกติไปเมื่อนั้นความทุกข์ความเดือดร้อนย่อมเกิดขึ้นทั้งต่อตนเองและบุคคลที่อยู่รอบข้างด้วย อะไรคือความเป็นปกติของมนุษย์ และอะไรคือความผิดปกติของมนุษย์ ศิล ๕ คือปกติของความเป็นมนุษย์ หรือมนุษยธรรม คือธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ ผู้ที่ผิดศีลก็ชื่อว่า เป็นคนที่ผิดปกติไป อย่างเช่น ศิล ๕ เป็นคุณธรรมพื้นฐาน เป็นเครื่องช่วยควบคุมกายวาจา

ของมนุษย์ให้เรียบร้อยเพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขพอสมควรหากมีผู้ใดทำผิดศีลข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อแล้วก็จะแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำที่ผิดปกติของมนุษย์ออกมาซึ่งจะก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายเกิดความเดือดร้อนทั้งต่อตนเองหมู่คณะและสังคมส่วนรวม

ดังนั้น ศีล ๕ เกิดขึ้นจากสามัญสำนึกของมนุษย์ที่ปรารถนาจะอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุขปลอดภัยโดยไม่ต้องหวาดระแวงหรือกลัวอันตรายหรือกลัวว่าจะถูกเบียดเบียนทำร้าย ไม่ว่าจะจากใครหรือด้วยวิธีใดก็ตาม ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ใน เวฬุทวารสูตรว่า^{๑๒} “ดูก่อนพราหมณ์ และคฤหบดีทั้งหลายธรรมปริยายที่ควรน้อมเข้ามาในตนเป็นไฉน อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ ย่อมพิจารณาเห็นว่าเราอยากเป็นอยู่ไม่อยากตาย รักสุข เกลียดทุกข์ ผู้ใดจะปลงเราผู้อยากเป็นอยู่ไม่อยากตาย รักสุข เกลียดทุกข์ เสียจากชีวิต ข้อนั้นก็ไม่ใช่ที่รักที่ชอบใจแม้ของคนอื่น ธรรมข้อใดไม่เป็นที่รักที่ชอบใจของเรา ธรรมข้อนั้น ก็ไม่เป็นที่รักที่ชอบใจของผู้อื่น ธรรมข้อใดไม่เป็นที่รักที่ชอบใจของเรา เราจะพึง ประกอบผู้อื่นไว้ด้วยธรรมข้อนั้นอย่างไร กล่าวสรรเสริญคุณแห่งการงดเว้นจากปาณาติบาตด้วยกายสมาจารของ อริยสาวกนั้น ย่อมบริสุทธ์ทั้งสามส่วนอย่างนี้

๖. สรุป

เนื่องจากศีลในฐานะเป็นพื้นฐานของมนุษยธรรม การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องศีล ๕ ศึกษาหลักมนุษยธรรม เป็นการจัดปรับตามแนวทางแห่งคำอธิบายที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา เช่น สมันตปาสาทิกา วิสุทธิมรรค มังคลัตถปิณี พุทธธรรม และพระไตรปิฎก มนุษย์นั้น คือ ผู้ที่มีใจอันประเสริฐ คุณธรรมที่เป็นปกติของมนุษย์ที่จะต้องทรงไว้ให้ได้ตลอดไปก็คือศีล ๕ บุคคลที่ไม่มีศีล ๕ ไม่เรียกว่ามนุษย์ แต่อาจเรียก “คน” ซึ่งแปลว่า “ยุ่ง” ในสมัยพุทธกาล ผู้คนมักจะมีศีล ๕ ประจำใจกันเป็นนิจศีล ๕ จึงเป็นเรื่องปกติของบุคคลในสมัยนั้น และจัดว่าเป็น “มนุษยธรรม” ส่วนหนึ่งในมนุษยธรรม ๑๐ ประการ ผู้ที่จะมีวาสนาได้เกิดมาเป็นมนุษย์ จะต้องถึงพร้อมด้วยมนุษยธรรม ๑๐ ประการเป็นปกติ (ซึ่งรวมถึงศีล ๕ ด้วย) แนวคิดเรื่องศีลในฐานะเป็นพื้นฐานของมนุษยธรรม จึงเป็นสิ่งที่จะค้นหาว่า คำสอนเรื่องศีล ๕ มีสาระสำคัญอันควรศึกษาปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. หลักมนุษยธรรมประกันความมั่นคงของชีวิต ข้าพเจ้าขอตั้งสัตย์ปฏิญาณว่า จะไม่ละเมิด จะไม่คุกคามต่อชีวิตของผู้อื่น สัตว์อื่น ด้วยตัวเอง และไม่ใช้ให้ใครละเมิด ทั้งนี้ด้วยความตระหนักรู้เป็นอย่างดีว่า ทั้งตัวเราเองและผู้อื่น สัตว์

^{๑๒} พระสุวณฺณ มหํสา, “ทัศนคติและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับศีล ๕ ของชาวพุทธ”, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๔๒.

อื่น ต่างก็รักตัวกลัวตาย รักสุขเกลียดทุกข์เช่นเดียวกัน เรารักตัวเองฉันใด คนอื่น สัตว์อื่น ก็รักตัวเองฉันนั้นเหมือนกัน เพื่อให้ชีวิตของข้าพเจ้าเป็นชีวิตที่ไม่เบียดเบียนทำร้ายใคร ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ข้าพเจ้าขอสมาทานปฏิบัติตามแนวทางแห่งพระพุทธองค์ที่ว่า “เมื่อเธอทอดตามองไปยังจตุรทิศแล้ว ย่อมไม่พบใครที่จะเป็นที่รักยิ่งไปกว่าตนเองฉันใด ตนของผู้อื่นก็ย่อมเป็นที่รักของเขาฉันนั้นเหมือนกัน ด้วยเหตุนี้ จึงไม่ควรเบียดเบียนตน และไม่ควรเบียดเบียนคนอื่น หรือไม่ควรฆ่าใคร และไม่ควรใช้ใครให้ไปฆ่า”

๒. หลักมนุษยธรรมประกันความมั่นคงของทรัพย์สิน ข้าพเจ้าขอตั้งสัตย์ปฏิญาณว่า จะไม่ละเมิดต่อทรัพย์สิน และกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้อื่น ด้วยตัวเอง และไม่ใช้ให้ใครละเมิด ทั้งนี้ด้วยความตระหนักดีว่าเป็นอย่างดีว่า ทรัพย์สินของใครใคร่รัก ของของใครใคร่หวง เรารักและหวงแหนในทรัพย์สินของเราฉันใด คนอื่น สัตว์อื่น ก็รักและหวงแหนในทรัพย์สินของเขาฉันนั้น เมื่อทรัพย์สินของเราถูกขโมยหรือพลัดพรากจากเราไป เราย่อมทุกข์ฉันใด คนอื่น สัตว์อื่น ก็ย่อมทุกข์ฉันนั้นเหมือนกัน

๓. หลักมนุษยธรรมประกันความมั่นคงของสถาบันครอบครัว ข้าพเจ้าขอตั้งสัตย์ปฏิญาณว่า จะไม่ละเมิดต่อจริยธรรมทางเพศของคู่ควง คู่รัก คู่ครอง และของเพศตรงข้าม ทั้งนี้ด้วยความตระหนักดีว่าเป็นอย่างดีว่า การละเมิดต่อจริยธรรมทางเพศของคู่ควง คู่รัก คู่ครองโดยปราศจากสติและความรับผิดชอบ นำมาซึ่งความทุกข์อย่างใหญ่หลวงทั้งต่อตัวผู้ถูกละเมิด และต่อครอบครัวของ

เขาหรือของเธอ ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงตั้งใจว่า หากข้าพเจ้าไม่พร้อมจะรับผิดชอบชีวิตของผู้ใดแล้ว ข้าพเจ้าจะไม่มีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับคนคนนั้นเป็นอันขาด เพราะความสัมพันธ์ที่ปราศจากความรัก ปราศจากสติ และปราศจากความรับผิดชอบ นั้น คือ ต้นธารแห่งปัญหาชีวิตที่หนักหนาสาหัสอันไม่รู้จบสิ้น

๔. หลักมนุษยธรรมประกันความมั่นคงของสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ข้าพเจ้าขอตั้งสัตย์ปฏิญาณว่า จะไม่กล่าววาจาที่ปราศจากสติอันเป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น แก่สังคม แก่ประเทศ และแก่มวลมนุษยชาติ และทุกครั้งที่พูด ข้าพเจ้าจะพยายามหลีกเลี่ยงการกล่าวคำพูดที่เป็นคำโกหก คำหยาบคาย คำเพ้อเจ้อ คำส่อเสียด คำยุให้แตกความสามัคคี แต่จะพยายามพูดถ้อยคำที่เป็นความจริง เป็นประโยชน์ เป็นสิ่งที่มีหลักฐาน เป็นถ้อยคำประสานสามัคคี และเป็นถ้อยคำที่สอดคล้องกับกาลเทศะ ประการสำคัญที่สุด ทุกถ้อยคำที่เปล่งออกมาจากการเจริญสติอย่างดีที่สุด โดยเลือกพูดแต่ถ้อยคำที่เป็นความจริง เป็นประโยชน์ เป็นสิ่งที่มีหลักฐาน เป็นถ้อยคำประสานสามัคคี และเป็นถ้อยคำที่สอดคล้องกับกาลเทศะ

๕. หลักมนุษยธรรมประกันความมั่นคงของสุขภาพ ข้าพเจ้าขอตั้งสัตย์ปฏิญาณว่า จะไม่ดื่มสุรา และเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ และหรือสิ่งเสพติดทุกชนิด ที่เมื่อดื่มแล้วจะทำให้ประมาทขาดสติ อันเป็นการสูญเสียปกติภาพแห่งความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้เพราะตระหนักเป็นอย่างดีว่าการดื่มสุรา หรือเครื่องดื่มที่ประทุษร้ายต่อสติสัมปชัญญะใดๆ และการเสพสิ่งเสพติดทุกชนิดนั้น

เป็นประตูแห่งความเสื่อมสุขภาพ เสื่อมสติสัมปชัญญะ เสื่อมทรัพย์ เสื่อมเกียรติภูมิชื่อเสียง เสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทหุนวายนันเป็นอันตรายทั้งต่อชีวิตและต่อครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่ง หรือในบางกรณี อาจเป็นอันตรายลูกหลานกว้างไกลต่อความสุขและสวัสดิภาพของสังคมโดยรวมอย่างคาดไม่ถึงอีกด้วย^{๑๓}

พบว่า แนวความคิดเรื่องศีลเป็นพื้นฐานของมนุษยธรรมเป็นการรักษาศีลเป็นการเพียรพยายาม เพื่อระงับโทษทางกายและวาจา อันเป็นเพียงกิเลสหยาบ มิให้กำเริบขึ้น และเป็นการบำเพ็ญบุญบารมีที่สูงขึ้นกว่าการให้ทาน ทั้งในการถือศีลด้วยตนเอง ก็ยังได้บุญมากและน้อยต่างกัน ในการรักษาศีลของมนุษย์ไม่ใช่แค่รักษาตามที่ท่องจำไว้^{๑๔} แต่ต้องไม่ทำอะไรรที่ส่งผลให้เกิดความเสียหาย เสื่อมเสีย ต่อตนเอง ผู้อื่น สังคม สิ่งแวดล้อม คือรักษาศีลอย่างมีสติในการดำรงชีวิต

และปฏิบัติหน้าที่ตน รู้ว่าอะไรดี อะไรเสีย เพื่อชีวิตที่เป็นสุขร่วมกัน

๗. ข้อเสนอแนะ

อย่างไรก็ตาม มีข้อที่ควรย้ำในที่นี้ว่า หากแต่มุ่งหมายให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันจริงๆ เป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้หากอยากให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้ศึกษาก็ควรทำความเข้าใจแต่ละข้ออย่างลึกซึ้ง แล้วจะพบว่าไม่มีสิกขาบทข้อไหนเลยที่ควรปฏิเสธ ตรงกันข้าม สิกขาบททุกข้อล้วนมีความจำเป็นต่อการมีชีวิตที่ดีงามล้ำเลิศทั้งสิ้น ผู้ใดปรารถนาที่จะวางรากฐานแห่งชีวิตของตนไว้บนวิถีทางแห่งความสุข ความเจริญ ก็ควรปฏิบัติตามแนวทางแห่งหลักธรรม ศีล ๕ นี้ให้ครบถ้วน ด้วยสมครใจ เพื่อให้เป็นพื้นฐานในการใช้ชีวิตประจำวันให้เป็นปกติสุขของมนุษย์ซึ่งเป็นเรื่องที่ปฏิบัติและเป็นเรื่องที่ดีควรทำการศึกษาอย่างยิ่ง

^{๑๓} พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๑๗.

^{๑๔} พระมหาสมบุญ ฐุฑติกโร (พรรณนา), “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม : กรณีศึกษาการตีความศีล ๕ ของเครือข่ายพุทธศาสนิกเพื่อสังคมนานาชาติ”, **สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

ชาคริต ชุ่มวิวัฒน์ ฐิติธรรม สุธิตสังคราม และคณะ. **สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่: ยุโรป ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๗.

ธนิต อยู่โพธิ์. **อานิสงส์ลีล ๕ บัญญัติสังคัม**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **สังยุตตนิกาย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๒.

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์. **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓.

สมเด็จพระพุทธปาโมกข์ (อาจ อาสภมหาเถระ). **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

_____ . **คัมภีร์วิสุทธิมรรค พระพุทธโฆสเถระ รจนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธนาเพรส, ๒๕๕๑.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **เบญจศีลและเบญจธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๐.

(๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร (พรรณนา). “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม : กรณีศึกษาการตีความศีล ๕ ของเครือข่ายพุทธศาสนิกเพื่อสังคมนานาชาติ”. **สารนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระสุวัฒน์ มหังสา. “ทัศนคติและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับศีล ๕ ของชาวพุทธ”. **รายงานการวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.